

แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษา ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

The Framework of Community Market for Economic, Social and Environmental Sustainability: A Case Study of Banphai District, Khonkaen Province

ขจรเกียรติ ศรีลา¹, จิตรลดา ไชยะ²

Khajornkeat Srila¹, Chitralada Chaiya²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนและผู้มาใช้บริการตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น โดยแยกเป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณจำนวน 100 คนและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพจำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดสด 1 2 3 นั้นควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง พัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก รองลงมาคือด้านสังคม และเศรษฐกิจตามลำดับ อย่างไรก็ตามก็ต้องบูรณาการทั้ง 3 ด้านอย่างสมดุลจึงจะสามารถนำพาชุมชนไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การพัฒนา, ความยั่งยืน, ตลาดชุมชน

Abstract

This research aimed to analyze a framework of community market for economic, social and environmental sustainability. The population and sampling group were people in the fresh market communities 1, 2, and 3 from municipality of Ban-Pai, Ban-Pai District, Khon Khean province. There were 100 subjects for the quantitative sampling and 15 subjects for the qualitative sampling. The research tools were questionnaires and interview guide. The SPSS software was adopted to analyze the quantitative data. The findings revealed that the framework of community market for economic, social and environmental sustainability in the fresh market community 1, 2, and 3 should be improved, changed, and developed its environment, society, and economy, respectively. However, all of those needed to be equally integrated; then, it would finally become sustainable to the community.

Keywords: developing sustainability, community market

¹ นิสิตปริญญาตรี, รัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอกรัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
โทร: 08-3288-3520 E-Mail: ball28190@hotmail.com

² อาจารย์ประจำ, วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
เบอร์โทร: 0831879358 E-Mail: chitralada.jc@gmail.com

บทนำ

ตลาดเป็นสถานที่ซึ่งมีผู้คนมาพบปะกัน ทั้งผู้ซื้อและผู้ขายจำนวนมาก เป็นแหล่งทำการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า ประกอบกิจการต่างๆ จึงเกิดเป็นสังคม สังคมหนึ่งขึ้นมาจากการรวมตัวของผู้คน ตลาดจึงเป็นแหล่งทำให้เกิดของเสีย และมลพิษตามมา หากไม่มีระบบบริหารจัดการที่ดี เช่น ขยะ กลิ่นเหม็น ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อชาวชุมชนและประชาชนผู้มาใช้บริการ ตลาดทำให้ผู้คนมีปฏิสัมพันธ์กันจากการมาซื้อหรือขายสินค้า เกิดเป็นสังคมและพัฒนาเป็นชุมชนที่อยู่อาศัย มีการติดต่อสื่อสารกันหรือรวม กลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยประเภทของชุมชนแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ ชุมชนชนบทกับชุมชนเมืองโดยพิจารณาจากตัวแปรว่า ชุมชนใดเป็นชุมชนเมืองหรือชุมชนชนบท จากขนาดชุมชน ความหนาแน่น ลักษณะทางสังคม วัฒนธรรม และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (ซูพัคตร์ สุทธิสาและคณะ. 2556: 5) หลังจากการเกิดเป็นชุมชน ประชาชนในชุมชนย่อมต้องการอยากที่จะพัฒนาพื้นที่ ที่ตนอยู่อาศัยให้เจริญก้าวหน้าพัฒนาคุณภาพชีวิตในทุกด้าน เกิดเป็นกระบวนการพัฒนาชุมชนขึ้น

การพัฒนา มีความหมายว่า การทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทำให้เจริญเติบโต งอกงาม โดยกระบวนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใด สิ่งหนึ่ง ให้ดีขึ้น อาจประกอบด้วยด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม การวางแผนโครงการ กระบวนการดำเนินงานโดยมนุษย์ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 827) ดังนั้น การพัฒนาชุมชนจึงหมายถึง ความพยายามอย่างจริงจังและมีเหตุผลของประชาชนในชุมชนที่จะปฏิบัติการใดๆ ด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ ที่จะก้าวไปสู่การดำรงชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมในอดีต และจะก้าวไปเรื่อยๆ โดยไม่หยุดยั้ง จนกลายเป็นวิถีการดำเนินชีวิตในการช่วยตนเอง เพื่อให้ดำรงชีวิตเป็นไปตามที่พึงปรารถนา การพัฒนาจึงต้องเริ่มจากปัจจัยพื้นฐานหลายด้านทั้ง ถนน ประปา ไฟฟ้า ท่อระบายน้ำ การจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน ควบคู่กับด้านอื่นๆ ไปพร้อมกัน ชาวชุมชนจึงต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ร่วมกับเทศบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาที่ตรงจุดตั้งปรัชญาของการพัฒนาชุมชนพื้นฐานเบื้องต้นของนักพัฒนาชุมชน คือ ความเชื่อมั่นและศรัทธาในมนุษย์ว่า มนุษย์ทุกชีวิตมีค่า มีความหมาย มีศักดิ์ศรี มีศักยภาพและสามารถพัฒนาได้ ถ้ามีโอกาส การพัฒนาชุมชน ก็คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่มีความสัมพันธ์กันซึ่ง หมายถึง ชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงอยู่ร่วมกัน ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่ก่อให้เกิดปัญหาให้แก่สังคม เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสามารถดำเนินชีวิตที่ขอบธรรมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคม สามารถแก้ไขปัญหาตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้อง ภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ เพราะสังคมภายในชุมชนประกอบไปด้วย คนหลายช่วงอายุ มาอยู่ร่วม

กันภายในชุมชน การพัฒนาชุมชน จึงต้องครอบคลุมในทุกด้านทั้งเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ ได้ทราบพัฒนาการของตลาดชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ทราบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 ในปัจจุบัน และได้ข้อมูลแนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพราะปัจจุบันตลาดชุมชนมีหลายอย่างที่ต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง การพัฒนาตลาดชุมชน เปรียบเสมือนการพัฒนาเศรษฐกิจในขั้นต้น เพื่อให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีความสุขมากขึ้น การที่จะดำเนินงานพัฒนาชุมชนนั้น จึงต้องดำเนินไปตามกระบวนการ ขั้นตอนอย่างมีระบบ หลักการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในกระบวนการพัฒนาทั้งนี้เพื่อให้เขามีความรู้สึกเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของตลาดชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน
3. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

วิธีการศึกษา

การศึกษครั้งนี้เป็นการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างของการศึกษา คือ ประชาชนและผู้มาใช้บริการตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง เชิงปริมาณจำนวน 100 คนโดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนและกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ 15 คน โดยแบ่งเป็นนักการเมืองท้องถิ่น, ประชาชนในพื้นที่ผู้ทราบประวัติความเป็นมาของเมืองบ้านไผ่และผู้ใช้บริการตลาดสดเทศบาล 1 2 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เครื่องมือเชิงปริมาณ ได้แก่แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากแนวความคิดของการศึกษา โดยครอบคลุมวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา ระยะทางในการเดินทางมาตลาด พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาตลาดบริเวณที่พักอาศัย และอาชีพ โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพตลาด ชุมชน ตลาดสด 1 2 3 ในปัจจุบันของประชาชนและผู้มาใช้บริการตลาด ชุมชน ตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาล เมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale 5 ระดับตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) ในการวัดระดับความพึงพอใจของประชาชนและผู้มาใช้บริการตลาด โดยมีเกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจ 5 ระดับดังนี้ คือ

- 5 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับ มาก
- 3 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับ น้อย
- 1 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประชาชนและผู้มาใช้บริการตลาด ชุมชน ตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale 5 ระดับตามมาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) ในการวัดระดับความคิดเห็นของประชาชนและผู้มาใช้บริการตลาด โดยมีเกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้ คือ

- 5 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับ มาก
- 3 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับ น้อย
- 1 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นข้อเสนอแนะต่อแนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อันได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เครื่องมือเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากแนว ความคิดของการศึกษาโดยครอบคลุมวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดทางการศึกษาโดยแยกแบบสัมภาษณ์เป็น 2 ชุด คือ

1. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ที่ทำประวัติและพัฒนาการของชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมือง

บ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

2. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารเทศบาลเมืองบ้านไผ่ ประชาชนผู้มาใช้บริการตลาด พ่อค้าแม่ค้า ชุมชน ตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งกำหนดประเด็นในการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธี Documentary Research ให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิด และวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้อง และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ที่ 0.95

3. เมื่อแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ถูกต้องตามรูปแบบแล้วก็นำไปลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

4. เมื่อนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว จึงรวบรวมแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์เพื่อดำเนินการต่อไป

5. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

6. นำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ตามค่าสถิติที่กำหนดไว้อย่างละเอียดถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม จำนวน 100 ชุด จากนั้นได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS For Windows) และนำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงค่าเฉลี่ย โดยแยกเป็นเกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจและระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้ คือ

1. เกณฑ์การวัดระดับความพึงพอใจ

- 5 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
- 4 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก
- 3 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
- 2 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับน้อย
- 1 หมายความว่า มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้น โดยใช้เทคนิคในการคำนวณความกว้างของชั้นของข้อมูลที่มีค่าต่อเนื่อง (Continuous Variable) โดยสามารถแปลความหมาย

ของระดับความสำคัญของคะแนน ได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

2. เกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็น

5 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

4 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับมาก

3 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

2 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับน้อย

1 หมายความว่า มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

ระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้น โดยใช้เทคนิคในการคำนวณความกว้างของชั้นของข้อมูลที่มีค่าต่อเนื่อง (Continuous Variable) โดยสามารถแปลความหมายของระดับความสำคัญของคะแนน ได้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์จำนวน 15 ชุด และตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง ของข้อมูลรวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธี Documentary Research โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และจำแนกวิเคราะห์ประเด็นคำถามการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS For Windows) ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง คือ เพื่อศึกษาพัฒนาการของตลาดชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 1 พัฒนาการของตลาดชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 1.1 ผลจากการศึกษาเอกสาร

จากการศึกษาพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนตลาดสด 1 2 3 ได้พัฒนาควบคู่กันมาตั้งแต่อดีต รัฐบาลสมัยนั้น พ.ศ. 2468 ได้ประกาศที่จะสร้างทางรถไฟจากจังหวัดนครราชสีมา มาถึงจังหวัดขอนแก่น โดยทางรถไฟจะผ่านบ้านไผ่ทำให้ประชาชนชาวจีนที่ทราบข่าวเดินทางมาทำมาหากินที่บ้านไผ่จำนวนมาก เกิดเป็นชุมชนขนาดใหญ่เป็นตลาด เรียกว่า ตลาดบ้านไผ่ บริเวณดังกล่าวมีชาวจีนจากหลายพื้นที่ เข้ามาอาศัยทำการค้าขาย ชาวบ้านก็นำผลผลิตทางการเกษตรมาขายให้พ่อค้า จนเกิดเป็นตลาดขึ้น เรียกบริเวณดังกล่าวนี้ว่า ตลาดนอก ในปี พ.ศ. 2471 บ้านไผ่ ได้รับการยกฐานะเป็นกิ่งอำเภอบ้านไผ่ ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่า กิ่งไผ่ ชุมชนเริ่มขยายตัวคึกคักมากขึ้น ปีพ.ศ. 2476 เปิดเดินรถไฟถึงสถานีบ้านไผ่ทำให้บ้านไผ่กลายเป็นศูนย์รวมการคมนาคมในลุ่มน้ำชี บ้านไผ่จึงขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะตลาดบริเวณหน้าสถานีรถไฟมาทางถนนราชวิถี ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนสายบริบูรณ์ มีทั้งร้านค้า เบ็ดเตล็ด ร้านรับซื้อสินค้าทางการเกษตรและของป่า ปีพ.ศ. 2506 เกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่ บริเวณตลาดและอาคารบ้านเรือนจำนวนมากกินพื้นที่กว้าง สาเหตุเกิดจากคลังน้ำมันเชลล์ที่เชื่อมกับสถานีรถไฟรั่ว หลังจากเหตุการณ์ไฟไหม้สงบลงประชาชน ก็ได้ทำการสร้างตึกปูนขึ้นมาแทน หลังจากที่ถูกไฟไหม้ไปนั้นเป็นตึกไม้ 1 ชั้น การค้าขายสินค้าพัฒนาเรื่อยมาเกิดการขยายตัวในทุกๆด้านจนถึงปัจจุบัน

ตอนที่ 1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า

ในด้านเศรษฐกิจตลาดชุมชนในยุคแรกเริ่มนั้นขายสินค้าชนิดต่างๆบริเวณสถานีรถไฟและบริเวณถนนหน้าสถานีรถไฟ โดยการหาขาย สินค้าที่ขายส่วนใหญ่เป็นสินค้าทางการเกษตร ของป่า สินค้าเบ็ดเตล็ด อาหารสำเร็จรูป เป็นต้น พ่อค้าแม่ค้ายังไม่มีสถานที่รวมตัวกันในการขายสินค้าที่ชัดเจน ต่อมา มีการจัดระเบียบถนนและการจราจรทางราชการไม่อนุญาตให้ขายสินค้าบริเวณถนนและตามสถานีรถไฟ จัดสถานที่ให้พ่อค้าแม่ค้ารวมตัวกันขาย ณ บริเวณตลาด 1 ในปัจจุบัน ซึ่งขณะนั้นยังไม่มีโรงเรือนตลาดมีเพียงร่มเงาของต้นไม้ ไม้บังแดดเพื่อขายสินค้าเป็นตลาดที่ขายอาหารสดเป็นหลัก เช่น เนื้อหมู ผักสดและ

สินค้าทางการเกษตรของชาวบ้าน ต่อมา มีการสร้างโรงเรือน ตลาดมุงสังกะสี มีแผงค้าเป็นโต๊ะไม้ มีผู้มาขายสินค้าในตลาด จำนวนมากเนื่องจากเศรษฐกิจในสมัยนั้นดีมาก เมื่อถึงงาน บุญเดือนต่างๆของชาวอีสานผู้มาซื้อขายสินค้าจะมีมากขึ้น กว่าปกติ ต่อมาจำนวนผู้ขายเสื้อผ้าเยอะขึ้นเข้าไปขายแทน คนขายของที่มีอยู่เดิมทำให้แม่ค้าที่ขายของสด ผักสดและ แม่ค้าขายเสื้อผ้าล้นออกมาจากบริเวณตลาด 1 ข้ามฝั่งถนน ออกมาเกิดเป็นตลาด 2 เป็นสถานที่ขายเสื้อผ้าและของสด ผักสด เนื้อหมูในตอนเช้า ตลาดได้รุ่งหรือ ตลาด 3 เคยเป็น สถานที่ขายเสื้อผ้าในตอนเช้า ยังไม่มีระบบเจ้าของที่ในการ ขายสินค้า แม่ค้าคนใดไปถึงบริเวณที่ขายสินค้าก่อนก็สามารถ นั่งขายสินค้าได้เลยหากมีที่ว่าง เวลากลางคืนพ่อค้าแม่ค้าที่ ขาย ข้าวต้ม กวยเตี๋ยว ราดหน้า อาหารปรุงสุกสำเร็จรูป ก็ จะมาขายตอนกลางคืนต่อจากร้านขายเสื้อผ้าในตอนกลางวัน พัฒนาการของตลาด 1 ด้านเศรษฐกิจมีความเจริญเรื่อยมา มี การก่อสร้างอาคารตลาดใหม่ จัดระบบระเบียบแผงค้าให้เป็น สัดส่วนมากขึ้น ขายสินค้าประเภทของสด ได้แก่เนื้อสัตว์ ผัก สด อาหารทะเล สินค้าสำเร็จรูป กะทิสดและอื่นๆ ตลาด 2 เป็นตลาดขายส่งและขายปลีกสินค้าประเภทเนื้อสัตว์ ผักสด ขายเวลากลางคืนจนถึงเวลาเที่ยงวันและยังมีโซนขายเสื้อผ้า ที่เปิดขายตลอดทั้งวัน ปัจจุบันมีการปรับปรุง โซนขายเสื้อผ้า ใหม่เนื่องจากเศรษฐกิจซบเซาขายสินค้าไม่ได้ ตลาด 3 ซึ่ง เคยเป็นตลาดได้รุ่งในอดีตปัจจุบันกลายเป็นสถานที่เก็บร่ม ของแม่ค้าตลาดไนท์บาซาร์ ตลาดไนท์บาซาร์เป็นตลาดที่เกิด ขึ้นหลังสุดในปีพ.ศ. 2539 เป็นตลาดขายสินค้าประเภทอาหาร สำเร็จรูปกับข้าวใส่ถุงกลับบ้าน ปัจจุบันทุกตลาดภายในชุมชน เกิดความซบเซาขายสินค้าได้ไม่ดี เนื่องจากเศรษฐกิจของ ประเทศและการพัฒนาชุมชน อำเภอต่างๆโดยรอบทำให้ผู้ ที่มาซื้อสินค้านั้นลดจำนวนลง ด้านสังคม มีการปฏิสัมพันธ์ ของผู้คน ควบคู่กับการเกิดขึ้นของชุมชนพร้อมๆกับการเจริญ เติบโตทางเศรษฐกิจ สังคมบริเวณโดยรอบชุมชน มีคนไทย เชื้อสายจีนเป็นสังคมส่วนใหญ่เข้ามาขายสินค้าและประกอบ กิจการ ชาวบ้านจากต่างถิ่น นำสินค้าทางการเกษตรชนิด มาขาย มีการพูดคุยติดต่อซื้อขายสินค้ากัน ผู้ที่มาซื้อสินค้า ผู้ที่มาขายสินค้าในบริเวณต่างๆ มีการพูดคุยปรึกษาหารือ เนื่องจากมาพักและขายสินค้าอยู่หลายวัน สังคมเป็นแบบ พึ่งพาอาศัยกัน มีน้ำใจ โอบอ้อมอารี ไม่มีโจร ปัจจุบันมีความ ปลอดภัยน้อยลง พ่อค้าแม่ค้ามีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง ความ มีน้ำใจโอบอ้อมอารี แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ กันน้อยลง พ่อค้าแม่ค้า ในตลาดส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นเข้า มาขายสินค้า แล้วเดินทางกลับทำให้ไม่เกิดการปฏิสัมพันธ์ ที่ดี ด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อปีพ.ศ. 2499 บริเวณรอบชุมชนยัง ไม่มีไฟฟ้า บ้านเรือนเป็นบ้านไม้ บริเวณรอบตลาดเป็นป่า ถนนเส้นต่างๆเป็นดินแดงหินลูกรัง มีต้นฉำฉาขึ้นอยู่ทั่วไป ยังไม่มีการก่อสร้างตึก ต่อมา มีการสร้างอาคารไม้เป็นห้อง แแถวที่อยู่อาศัยของคนไทยเชื้อสายจีนในการเปิดร้านขาย ของ โดยรอบโรงเรือนตลาด ซึ่งก็เป็นโรงเรือนไม้เช่นเดียวกัน มุงด้วยสังกะสี ตลาดต่างๆ ขายสินค้าแยกกันชัดเจน ทำให้ จัดการเก็บขยะง่าย เช่น ตลาด 1 มีขยะเฉพาะของสดอย่าง

เดียว ในปีพ.ศ. 2506 เกิดไฟไหม้ครั้งใหญ่อาคารไม้โดยรอบ ตลาดถูกไฟไหม้เสียหาย เป็นจำนวนมาก จึงมีการสร้างตึกปูน ขึ้นมาแทนอาคารไม้ที่ถูก ไฟไหม้ มีการพัฒนาถนนบริเวณ โดยรอบตลาด มีการถางป่า สร้างบ้านเรือน สร้างอาคาร มี ระบบประปา ไฟฟ้า พัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อ ตอบวัตถุประสงค์ข้อที่สอง คือ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของ ประชาชนที่มีต่อสภาพตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขต เทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่นใน ปัจจุบัน

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพ ตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาล เมืองบ้านไผ่ อำเภอ บ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่นในปัจจุบัน

ตอนที่ 1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เป็นเพศชายจำนวน 31 คน คิดเป็น (ร้อยละ 31.0) เพศหญิงจำนวน 69 คน คิดเป็น (ร้อยละ 69.0)

จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า ช่วงอายุที่มากที่สุด คือ มากกว่า 40 ปี มี 59 คน คิดเป็น (ร้อยละ 59.0)

จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า รายได้ต่อเดือน ที่มากที่สุด คือ ต่ำกว่า 15,000 บาท มี 46 คน คิดเป็น (ร้อยละ 46.0)

จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษา ที่มากที่สุด คือ ปริญญาตรี มี 31 คน คิดเป็น (ร้อยละ 31.0)

จำแนกตามระยะทางในการเดินทางมาตลาด พบว่า ระยะทางในการเดินทางมาตลาดที่มากที่สุด คือ ต่ำกว่า 3 กิโลเมตร มี 59 คนคิดเป็น (ร้อยละ 59.0) จำแนกตาม พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาตลาด พบว่า พาหนะที่ใช้ใน การเดินทางมาตลาดที่มากที่สุดคือ รถจักรยานยนต์ มี 53 คน คิดเป็น (ร้อยละ 53.0)

จำแนกตามบริเวณที่พักอาศัยพบว่า บริเวณที่พัก อาศัยที่มากที่สุด คือ อยู่ภายในเขตเทศบาลมี 70 คน คิด เป็น (ร้อยละ 70.0)

จำแนกตามอาชีพ พบว่า อาชีพที่มากที่สุด คือ รับ ราชการ มี 29 คนคิดเป็น (ร้อยละ 29.0)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของ ประชาชนที่มีต่อสภาพตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขต เทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ใน ปัจจุบัน โดยภาพรวมในระดับความพึงพอใจ คือ ปานกลาง โดยด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.39$) รองลงมา คือ ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.27$) และด้านที่มีค่า เฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.04$)

ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$) หากจะพิจารณาเป็นรายคำถามพบว่า คำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จำนวนสินค้ามีความเพียงพอต่อความต้องการ ($\bar{X} = 3.59$) รองลงมา คือ เวลาในการจำหน่ายสินค้ามีความเหมาะสม ($\bar{X} = 3.57$) และคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ราคาสินค้าแต่ละชนิดมีความเหมาะสมไม่ถูกหรือแพงเกินไปจริง ($\bar{X} = 3.20$)

ในด้านสังคม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$) หากจะพิจารณาเป็นรายคำถามพบว่าคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ไม่มีการตีมูลค่าหรือของมีค่าในขณะขายสินค้า ($\bar{X} = 3.39$) รองลงมา คือ ไม่มีเหตุทะเลาะวิวาทหรือขโมยสินค้า ($= 3.37$) และคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พ่อค้าแม่ค้า มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า พุดเพราะ ($\bar{X} = 3.17$)

ในด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$) หากจะพิจารณาเป็นรายคำถามพบว่าคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ แผงขายสินค้าและอาคารตลาดสะอาดมั่นคงแข็งแรง ($\bar{X} = 3.36$) รองลงมา คือ การจัดแผงขายสินค้ามีความเหมาะสมน่าเดินเลือกซื้อ ($\bar{X} = 3.20$) และคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ห้องน้ำสะอาดและมีปริมาณเพียงพอต่อการให้บริการ ($\bar{X} = 2.71$)

ตอนที่ 1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจุบันสินค้ามีราคาแพง มีการขายสินค้าตามถนน ตลาด 1 ไม่มีผู้มาขายสินค้า ไม่มีผู้เข้าไปเดินเลือกซื้อสินค้า มาตรฐานสินค้าไม่มีการควบคุมที่ดี ขายสินค้าบนทางเท้า ร้านขาย เนื้อหมู ปลา ไก่สด นำสินค้ามาขายตรงอาคารรอบนอก ตลาด 1 มีนักพิราบตามหลังคา ต้นทุนค่าเช่าที่แพง งานเทศกาลเยอะ มีพ่อค้าแม่ค้าจากต่างถิ่นเข้ามาขายสินค้าทำให้คนในพื้นที่ขายได้น้อยลง พ่อค้าแม่ค้า มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้าส่วนหนึ่ง สินค้าตลาดในท์ บาซาร์สะอาดไม่ค่อยอ่วย ใต้ปริมาณน้อย เศรษฐกิจของตลาดชุมชนถือว่ามีความคล่องตัวตามสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ สินค้ามีความหลากหลาย อาหารสำเร็จรูป ผักสด เนื้อหมู พ่อค้าแม่ค้าเยอะ สินค้ามีความเพียงพอต่อความต้องการ การเดินเลือกซื้อสินค้าสะดวกสบาย มีการพัฒนาตลาด 2 ให้มาเดินเลือกซื้อสินค้ามากขึ้น ตลาด 3 ขบเข้าไม่มีลูกค้ามาซื้อสินค้าทางเทศบาลกำลังจะพัฒนาให้ดีขึ้น

ด้านสังคม พบว่า พ่อค้าแม่ค้าพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันดี ร้านค้าส่วนใหญ่เป็นของคนไทยเชื้อสายจีน เช่นร้านทอง แม่ค้าในตลาดเป็นคนต่างถิ่น ชาวบ้านมาขายสินค้า พ่อค้าแม่ค้ารู้จักกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พูดคุยปรึกษาเป็นประจํา เป็นที่พบปะกันของทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย เกิดเป็นสังคมชาวตลาดทำให้คนมีงานทำ กระจายเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาชุมชน ประชาชนที่มาซื้อสินค้าส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ มีการติดต่อซื้อขายสินค้ากับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงอยู่เสมอ พ่อค้าแม่ค้าบางร้านไม่ค่อยให้ความร่วมมือหรือสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงกับเรื่องต่างๆ ไม่มีเหตุร้ายไม่ค่อยมีโจรมาขโมยของ ผู้คนขาดการปฏิสัมพันธ์ไม่มีการ

รวมกลุ่มกันอย่างต่อเนื่องการ ชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกๆด้านเดิมโดนไม่สามารถควบคุมได้

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ตลาดไม่ปลอดภัย ไม่สะอาดเท่าที่ควร ตลาด 1 มีกลิ่นเหม็น มีหนู แมลงสาบ นักพิราบ แม่น้ำตลาดในท์บาซาร์ทั้งขยะลงพื้น ล้างภาชนะเจ้าหน้าที่ต้องมีการเก็บกวาด บางร้านก็สะอาด บางร้านก็สกปรกมากง่าย รอคอยมาเก็บกวาดขยะให้ไม่ค่อยใส่ใจแผงค้า อาคารตลาด 1 ใหญ่แข็งแรง แผงค้าตลาดในท์บาซาร์ ไม่ค่อยมีความเป็นระเบียบ มีร้านขายเสื้อผ้ามาขายรวมด้วย การจัดสินค้าบริเวณต่างๆไม่เป็นระเบียบ สภาพตลาดไม่น่าซื้อ ตลาด 1 ตลาด 2 ตลาด 3 มีสภาพที่สุ่มๆไหม้มาก ถนนชำรุดบางจุดเป็นหลุมเป็นบ่อ ไม่มีเส้นจราจร เส้นจราจรที่มองเห็นได้ชัดเวลาฝนตกน้ำมักจะท่วมขังถนนรอบชุมชนเป็นประจำ ไม่มีพุดบาททางเท้าให้เดินในบางจุด กล้องวงจรปิดมีเฉพาะบริเวณสี่แยก แสงสว่างในซอยต่างๆไม่เพียงพอ สถานที่จอดรถมีน้อย ที่จอดไม่เพียงพอ มีแม่ค้ามาขายสินค้าตามริมถนนปัจจุบันกำลังมีการปรับปรุงตลาด 2 ใหม่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม

ส่วนที่ 3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่สาม คือ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 1 แนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

ตอนที่ 1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พบว่าโดยภาพรวมในระดับความคิดเห็นคือมาก โดยด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.98$) รองลงมา คือ ด้านสังคม ($\bar{X} = 3.83$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.81$)

ในด้านเศรษฐกิจ พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) หากจะพิจารณาเป็นรายคำถามพบว่าคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรจัดทำป้ายบอกโซนของสินค้า เพื่อให้ง่ายต่อการเดินเลือกซื้อ ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมา คือ ควรจัดแผงค้าให้เป็นสัดส่วน แยกชนิดสินค้าของแต่ละตลาดให้ชัดเจน เช่น โซนเสื้อผ้า โซนสินค้าเบ็ดเตล็ด โซนอาหารสด โซนอาหารสำเร็จรูป ($\bar{X} = 3.90$) และคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ควรจัดสถานที่นั่งกินอาหารให้กับร้านค้าอาหารปรุงสุกสำเร็จรูป ($\bar{X} = 3.62$)

ในด้านสังคม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) หากจะพิจารณาเป็นรายคำถามพบว่าคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในอาคารตลาดเพื่อป้องกันการเกิดเหตุร้าย ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมา คือ ควรมี

การเพิ่มเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยรอบบริเวณตลาดให้ครอบคลุมทั่วทั้งตลาดในเวลากลางคืน ($\bar{X} = 3.99$) และคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ควรมีการจัดทัศนศึกษาเที่ยวชมตลาดอื่นๆ เพื่อให้พ่อค้าแม่ค้านำประสบการณ์และความรู้มาพัฒนาตลาดร่วมกับเทศบาลให้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.44$)

ในด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$) หากจะพิจารณาเป็นรายคำถาม พบว่าคำถามที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ควรปรับปรุงระบบน้ำประปาในบริเวณตลาดให้ใช้สะดวก ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมา คือ ควรจัดทำทางลาด พื้นต่างระดับให้ผู้สูงอายุ ใช้งานได้สะดวก ($\bar{X} = 4.06$) และคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ควรให้ 1 แผงค้า มี 1 ถึง 2 ขยะเพื่ออำนวยความสะดวกเก็บขยะมูลฝอย ($\bar{X} = 3.79$)

ตอนที่ 1.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ด้านเศรษฐกิจ จัดแผนครั้งให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น ให้พ่อค้าแม่ค้าขายสินค้าในบริเวณที่จัดไว้ให้เท่านั้น ทำป้ายทางเข้าตลาดให้เห็นได้ง่าย สินค้าชนิดใดขายอยู่ส่วนไหนของตลาด จัดระเบียบบริเวณโดยรอบตลาดต่างๆ ให้พ่อค้าแม่ค้ามีสถานที่ขายเป็นของตัวเอง แม่ค้าชั่วคราวที่ขายสินค้าตามฤดูกาลมีเยอะควรจัดสถานที่ให้ขาย แยกชนิดสินค้าให้ชัดเจน มีป้ายบอกราคาสินค้า มีจุดขายสินค้าชุมชนขับเคลื่อนให้ชุมชนมีผลิตภัณฑ์สินค้ามาจำหน่าย สร้างมาตรฐานของตลาด พัฒนาให้ตลาดสะอาดน่าดึงดูดให้ผู้คนจากต่างถิ่นและคนในพื้นที่เข้ามาที่ตลาดมากขึ้น ทำให้ตลาดเป็นที่นิยม สินค้ามีคุณภาพที่ดี สะอาดผ่านการรับรองการตรวจสอบ เป็นตลาดที่มีระบบการจัดการที่ดี ผู้ประกอบการมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้ารักษาความสะอาดของตลาดอยู่เป็นประจำ บริหารจัดการงานเทศกาลต่างๆ จัดขึ้น ให้สามารถขายสินค้าร่วมกับคนในพื้นที่ได้ เชิญผู้ที่มีความประสงค์ที่จะขายสินค้าจริงๆ มาขายที่บริเวณตลาด 1 ปรับปรุงตลาด 2 ในปัจจุบันโดยให้สิทธิ์ผู้ประกอบการรายเก่าและเปิดให้ผู้ประกอบการรายใหม่ให้เข้ามาขายได้ ปัจจุบันกำลังดำเนินการปรับปรุงอยู่ ตลาด 3 ทำแผนเชิญผู้ค้าที่เป็นที่ยอมรับมาขายสินค้าในตลาด ให้ตลาดชุมชน 1 2 3 กลับมาเป็นตลาดนำซื้ออีกครั้ง เป็นศูนย์กลางของการซื้อขายเหมือนเช่นอดีตที่ผ่านมา

ด้านสังคม ติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในอาคารตลาดเพื่อความปลอดภัยมากขึ้นมีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำการทุกตลาดตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน จัดทำประตูทางเข้าออกตลาด จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ให้เป็นครอบครัวเครือข่ายพ่อค้าแม่ค้า มีประธานรองประธานและสมาชิก มีกฎกติการ่วมกัน เพื่อสร้างความร่วมมือและการรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการในรูปแบบชมรมให้ความรู้แก่พ่อค้าแม่ค้า ส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและอาชีพ พัฒนาให้คนมีอาชีพมีรายได้เป็นปัจจัยในการหาเลี้ยงชีพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของทั้งผู้ซื้อและผู้ขายไม่เอาเปรียบลูกค้า ดูแลรักษาตลาดช่วยกันเคร่งครัดกฎระเบียบของสังคมแก้ปัญหาของเจ้าที่ ที่ไม่มาขายสินค้า จัดให้ผู้ขายสินค้าตัว

จริงมีพื้นที่การขายเป็นของตนเอง

ด้านสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงระบบระบายน้ำของทุกตลาดให้มีประสิทธิภาพ มีฝาปิดท่อระบายน้ำไม่ให้ส่งกลิ่นเหม็น ทำความสะอาดท่อระบายน้ำตลอด ไชมัน ในท่อเป็นประจำ ร้านขายปลาหรือสินค้าที่มีของเสียให้มาขายบริเวณเดียวกันเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงระบบการจัดเก็บขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีถังขยะให้ทิ้ง ผู้ขายตระหนักต่อปัญหาขยะมากขึ้น ทำความสะอาดให้ถูกสุขลักษณะสุขาภิบาลที่ดี ให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการทำความสะอาดด้วย มีระบบบำบัดน้ำเสียทำความสะอาดตลาด ให้สะอาดน่าซื้อ บริเวณหน้าตลาด 1 ถนนราษฎร์กิจภูมิค้าซื้อสินค้าเดินบนถนน รถวิ่งไม่สะดวกไม่มีทางเท้าให้เดินได้สะดวก ถนนเป็นหลุมเป็นบ่อในบางจุดแก้ไขปัญหาลำบากในตลาด 1 และถนนบริเวณตลาด 2 มีพ่อค้าแม่ค้านำสินค้ามาขาย เกิดปัญหาจราจร ควรจัดระเบียบใหม่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่หนึ่ง คือ เพื่อศึกษาพัฒนาการของตลาดชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น พบว่า พัฒนาการด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนตลาดสด 1 2 3 ได้พัฒนาควบคู่กันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน รัฐบาลสมัยนั้น พ.ศ. 2468 ได้ประกาศที่จะสร้างทางรถไฟจากจังหวัดนครราชสีมามาถึงจังหวัดขอนแก่น โดยทางรถไฟจะผ่านบ้านไผ่ทำให้ประชาชนชาวจีนที่ทราบข่าวเดินทางมาทำมาหากินที่บ้านไผ่จำนวนมาก ทำให้บ้านไผ่กลายเป็นศูนย์รวมการคมนาคมในลุ่มน้ำชี บ้านไผ่จึงขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะตลาดบริเวณหน้าสถานีรถไฟมาทางถนนราชวิถี ซึ่งเชื่อมต่อกับถนนสายบริโว ในด้านการปฏิสัมพันธ์ของผู้คนเกิดขึ้นควบคู่กับการเกิดขึ้นของชุมชน สังคมเป็นแบบพึ่งพาอาศัยกันมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี สิ่งแวดล้อมก็พัฒนาเรื่อยมา แต่สภาพสังคมในปัจจุบันพบว่าความปลอดภัยมีน้อยลง และสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนทรุดโทรม ซึ่งสภาพดังกล่าวนี้สอดคล้องกับแนวความคิดพื้นฐานในการพัฒนาชุมชนของ ไกวัลย์ พวงงาม (2553: 126) ที่กล่าวว่า คนมีความสำคัญมากที่สุด (Man is a Most Important) ในการพัฒนาชุมชน ความเชื่อมั่นในศักยภาพหรือพลังความสามารถของคน เพราะการดำรงอยู่หรือ สลสลายของชุมชน การพัฒนาหรือ การเสื่อมถอยของชุมชน ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนเป็นสำคัญ ร่วมกันสร้างมาตรฐานในการดำรงชีวิตหรือมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความพร้อมที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง นอกจากนี้การพึ่งตนเอง (Self-Reliance) การเสริมสร้างขีดความสามารถประชาชนและชุมชนนั้น ทำให้คนสามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตนเอง สามารถสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้ และด้านการใช้ทรัพยากรของชุมชน (Community

Natural Resources Utiliz) ประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนได้ ย่อมเกิดขึ้นแก่ชุมชนนั้น จึงต้องใช้ทรัพยากรต่างๆของชุมชน เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ ทุนทางสังคมและทรัพยากรต่างๆ ไม่พึ่งพาชุมชนอื่นๆ ในการพัฒนาชุมชนของตนเอง เพราะแต่ละชุมชนต่างก็มีความจำเป็นที่จะต้องใช้ทรัพยากรเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเช่นเดียวกัน 4. การพัฒนาชุมชนเป็น กระบวนการ วิธีการ โครงการ และขบวนการ การพัฒนา ชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) คือ มีการดำเนินงาน สัมพันธ์กันอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องกันเป็นลำดับ จะขาดขั้นตอนใดตอนหนึ่งไม่ได้ การพัฒนาชุมชนเป็นวิธีการ (Method) เพื่อพัฒนาคนกลุ่มและองค์กรด้วยการให้การศึกษาชุมชน และการจัดระเบียบสังคม การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ซึ่งชุมชนตลาดสด 1 2 3 เองเกิดขึ้นจากผู้คนที่มาอยู่อาศัย เป็นสำคัญ มีการพึ่งตนเองในการทำกิจกรรม การค้า การขาย พัฒนาสิ่งต่างๆโดยรอบชุมชน ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ใน พื้นที่ในการพัฒนา และที่สำคัญกระบวนการของการพัฒนา ชุมชนนั้นมีวิธีการ กระบวนการ ตามแต่สถานการณ์ของ ยุคสมัยนั้นๆ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ อรุณ จำปานิล (2550) ได้ทำการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน ตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่างปีพ.ศ. 2466-2544 จากศึกษาพบว่า ชุมชนตลาดสามชุก เป็นชุมชนการค้าที่มี พัฒนาการทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานกว่า 100 ปี ตั้งแต่การเป็นชุมชนการค้าขนาดเล็กประจำท้องถิ่น พัฒนา มาสู่การเป็นตลาดแห่งการค้าขนาดใหญ่ประจำอำเภอสามชุก ซึ่งชุมชน ตลาดสด 1 2 3 นั้นก็มีพัฒนาการมาจากการเป็น ชุมชนการค้าขนาดเล็ก หลังจากมีการเปิดเดินรถไฟ ในปี พ.ศ. 2476 ทำให้บ้านไผ่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน มาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่สอง คือ เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อสภาพตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จากผลการศึกษาความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อสภาพ ตลาดในปัจจุบัน แต่ละด้านพบว่า

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ ($\bar{X} = 3.39$) เนื่องจากปัจจุบันจำนวน สินค้ามีความเพียงพอต่อความต้องการ เวลาในการจำหน่าย สินค้าของแต่ละตลาดมีความเหมาะสม ราคาสินค้าแต่ละ ชนิดมีความเหมาะสมไม่ถูกหรือแพงเกินไปจริง สอดคล้องกับ การศึกษาในเชิงคุณภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า สินค้ามีความหลากหลาย อาหารสำเร็จรูป ผักสด เนื้อหมู พ่อค้าแม่ค้าเยอะ สินค้ามีความเพียงพอต่อความต้องการ การเดินเลือกซื้อสินค้าสะดวกสบาย สินค้าขึ้นราคา มาตรฐาน สินค้าไม่มีการควบคุมที่ดี สินค้าตลาดในท่าบารุชชาติไม่ค่อยอร่อย ได้ปริมาณน้อย เศรษฐกิจของตลาดชุมชนถือว่า มีความคล่องตัวตามสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

ด้านสังคม พบว่า อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ที่ ($\bar{X} = 3.27$) ในขณะที่ขายสินค้านั้นไม่มีการดื่ม สุราหรือของมีเมา ไม่มีเหตุทะเลาะวิวาทหรือขโมยสินค้า

สอดคล้องกับการศึกษาในเชิงคุณภาพ พบว่า พ่อค้าแม่ค้า พุดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันดี พ่อค้าแม่ค้ารู้จักกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่พูดคุยปรึกษากันเป็นประจำ ไม่มีเหตุร้าย ไม่ค่อยมีโจรมาขโมยของ การปฏิสัมพันธ์ไม่มีการรวม กลุ่มกันอย่างตึงเครียด ชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกๆด้าน เดิมโดนจนไม่สามารถควบคุมได้

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ ($\bar{X} = 3.04$) เนื่องจากแผงขายสินค้าและอาคารตลาด สะอาด มั่นคง แข็งแรง การจัดแผงขายสินค้า มีความเหมาะสมเดินเลือกซื้อ แต่ห้องน้ำสะอาดมีปริมาณ ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษา ในเชิงคุณภาพที่พบว่า ตลาดไม่ปลอดโปร่ง ไม่ค่อยมีความ สะอาด การจัดสินค้าบริเวณต่างๆไม่เป็นระเบียบสภาพตลาด ไม่น่าซื้อ ตลาด 1 ตลาด 2 ตลาด 3 มีสภาพที่ทรุดโทรมมาก

จากผลการศึกษาในด้านเศรษฐกิจพบว่าสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) คือ การ สร้างมาตรฐานการผลิตให้เข้มแข็งสมดุลอย่างสร้างสรรค์ การค้า การลงทุน เน้นการผลิต การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพราะปัจจุบันสินค้าที่ขายในตลาดยังไม่มีการควบคุม คุณภาพสินค้าที่ดีนัก จึงต้องพัฒนาให้การผลิตและจำหน่าย สินค้าเข้มแข็งอย่างสมดุล (อนุชา ภูมิพันธุ์ภิญโญ, 2559: ออนไลน์) ด้านสังคมพบว่าสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างการ หน้าที่ (Structural-Functional Theory) ทฤษฎีนี้มองสังคม ว่าเป็นระบบ ระบบหนึ่งซึ่งประกอบไปด้วยส่วนต่างๆ ที่ยึดเหนี่ยวและมีความสัมพันธ์กันและอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ในทุกส่วน ซึ่งจะส่งผลกระทบไปถึงส่วนอื่น สังคมจะดำรงอยู่ ได้ต้องมีโครงสร้างเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่างๆในสังคม เช่น ผลิต สมานิกใหม่ ผลิตอาหาร หรืออบรมสั่งสอนเป็นต้น หน้าที่ เหล่านี้ก่อให้เกิดสถาบันในสังคมขึ้น เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันแต่ละสถาบันเหล่านี้ต้องปฏิบัติ หน้าที่สนองตอบต่อสถาบันสังคมอื่นๆด้วย จึงจะทำให้สังคม อยู่ในสภาพสมดุล (สุจรรยา จันทศิริ, 2559: ออนไลน์) ด้าน สิ่งแวดล้อมพบว่าไม่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ตลาดประเภทที่ 1 ต้องจัดการระบายอากาศใน ตลาดเพียงพอ ไม่มีกลิ่นเหม็นฉุน ทางเดินในอาคารสำหรับผู้ซื้อที่มีความกว้างไม่เกิน 2 เมตรเพื่อประโยชน์ในการสัญจร ของประชาชนที่เข้ามาซื้อสินค้า ช่วยให้แผงค้าไม่แออัดกัน จนเกินไป (พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535) ปัจจุบัน สภาพตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 มีกลิ่นรบกวนต่างๆ ทาง เดินในการเลือกซื้อสินค้าแคบใน บางจุด สภาพตลาดมีความ ทรุดโทรม

โดยในภาพรวมนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ของ ธีรรัตน์ ดันนิรัตน์ (2557) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี ผลการ ศึกษาพบว่า 1. ความคิดเห็นของนัก ท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดคลอง สวน 100 ปี อยู่ในระดับดี 2. ข้อเสนอแนะการพัฒนาการ

ท้องเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปีมีดังนี้ 1. เพิ่มความสะดวกสบายของสถานที่ 2. รักษาความปลอดภัย 3. ปรับปรุงสินค้าให้มีความหลากหลายมีความเหมาะสมและมีคุณภาพ 4. ปรับปรุงเส้นทางการเดินรถ เช่นกันกับชุมชนตลาดสด 1 2 3 ปัจจุบันมีสถานที่จอดรถ บริเวณรอบชุมชนยังไม่เพียงพอและยังต้องปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

การศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่สาม คือ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดชุมชนสู่ความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่นจากความคิดเห็นแนวทางการพัฒนาในแต่ละด้านพบว่า

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า อยู่ในเกณฑ์มาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ ($\bar{X} = 3.81$) ควรจัดทำป้ายบอกโซนของสินค้าเพื่อให้ง่ายต่อการเดินเลือกซื้อ ควรจัดแผงค้าให้เป็นสัดส่วนแยกชนิดสินค้าของแต่ละตลาดให้ชัดเจน เช่น โซนเสื้อผ้า โซนสินค้าเบ็ดเตล็ด โซนอาหารสด โซนอาหารสำเร็จรูป ควรจัดสถานที่นั่งกินอาหาร ให้กับร้านค้าอาหารปรุงสุกสำเร็จรูป ซึ่งสอดคล้องการศึกษาในเชิงคุณภาพคือ ควรจัดแผนค้าให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น ให้พ่อค้าแม่ค้าขายสินค้าในบริเวณที่จัดไว้ให้เท่านั้น ทำป้ายทางเข้าตลาดให้เห็นได้ง่ายสินค้าชนิดใดขายอยู่ส่วนไหนของตลาด จัดระเบียบบริเวณโดยรอบตลาดต่างๆ ให้พ่อค้าแม่ค้ามีสถานที่ขายเป็นของตัวเองไม่ให้เช่าที่คนอื่นขาย มีป้ายบอกราคาสินค้า ทำให้ตลาดเป็นที่นิยมสินค้ามีคุณภาพที่ดี สะอาดผ่านการรับรองการตรวจสอบ เป็นตลาดที่มีระบบการจัดการที่ดี ผู้ประกอบการมีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า รักษาความปลอดภัยของตลาดอยู่เป็นประจำบริหารจัดการงานเทศกาลต่างๆที่จัดขึ้นให้สามารถขายสินค้าร่วมกับคนในพื้นที่ได้

ด้านสังคม พบว่า อยู่ในเกณฑ์มาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ ($\bar{X} = 3.83$) ควรมีการติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในอาคารตลาดเพื่อป้องกันการเกิดเหตุร้าย ควรมีการเพิ่มเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยรอบบริเวณตลาดให้ครอบคลุมทั่วทั้งตลาดในเวลากลางคืน ซึ่งสอดคล้องการศึกษาในเชิงคุณภาพคือ ควรติดตั้งกล้องวงจรปิดภายในอาคารตลาดเพื่อความปลอดภัยมากขึ้น มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำการทุกตลาดตลอดทั้งกลางวันและกลางคืน จัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ให้เป็นครอบครัว เครือข่ายพ่อค้าแม่ค้าเพื่อสร้างความร่วมมือ การรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการ ส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและอาชีพ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย ไม่เอาเปรียบลูกค้า ดูแลรักษาตลาดช่วยกันเคร่งครัดกฎระเบียบของสังคม แก้ปัญหาของเจ้าที่ที่ไม่มาขายสินค้า จัดให้ผู้ขายสินค้า ตัวจริงมีพื้นที่การขายเป็นของตนเอง

ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า อยู่ในเกณฑ์มาก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ ($\bar{X} = 3.98$) ควรปรับปรุงระบบน้ำประปาในบริเวณตลาดให้ใช้ได้สะดวก ควรจัดทำทางลาด พื้นต่างระดับ

ให้ผู้สูงอายุใช้งานได้สะดวก ซึ่งสอดคล้องการศึกษาในเชิงคุณภาพคือ ควรปรับปรุงระบบระบายน้ำของทุกตลาดให้มีประสิทธิภาพมีฝาท่อระบายน้ำไม่ให้ส่งกลิ่นเหม็นทำความสะอาดท่อระบายน้ำดูโคลนไขมันในท่อเป็นประจำ ปรับปรุงระบบการจัดเก็บขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นมีถังขยะให้ทิ้ง ผู้ขายตระหนักต่อปัญหาขยะมากขึ้น ทำความสะอาดให้ถูกสุขลักษณะสุขาภิบาลที่ดี ให้ผู้ค้าเข้ามามีส่วนร่วมในการทำความสะอาดด้วย มีระบบบำบัดน้ำเสีย ทำความสะอาดตลาดให้สะอาดน่าซื้อ ให้มีพืชน้ำทางเท้าให้เดินได้สะดวกในทุกจุด แก้ไขถนนที่เป็นหลุมเป็นบ่อในบางจุด แก้ไขปัญหาขึ้นกในตลาด 1 ทางเท้าและถนนบริเวณตลาด 2 มีพ่อค้าแม่ค้านำสินค้ามาขายเกิดปัญหาจราจร ควรจัดระเบียบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากผลการศึกษาในด้านเศรษฐกิจ พบว่าสอดคล้องกับพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดสถานที่ การวางสิ่งของ และการอื่นที่เกี่ยวกับการดำเนินการกิจการตลาด หมายถึง การกำหนดให้มีการจัดวางสินค้าอย่างเป็นสัดส่วน ตามประเภทของอาหารและลักษณะการจำหน่าย หรือประกอบอาหาร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนและความเป็นระเบียบเรียบร้อย (พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535) ด้านสังคมพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ พินิจ จิตงามและ ศรัณยา เลิศพุทธิรักษ์, สามารณ ดีพิชากร (2553) ได้ทำการศึกษาศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการชุมชนตลาดบ้านใหม่นั้นเริ่มต้นจากการมอบนโยบายของนายกเทศมนตรี อำเภอเมืองฉะเชิงเทราที่ได้มอบนโยบาย 2 ช่วงเวลา คือ ระยะเวลาแรกเป็นการฟื้นฟูชุมชนตลาดบ้านใหม่และระยะที่สอง เป็นการรักษาสถานที่ให้มีบรรยากาศแบบเดิมๆ เมื่อครั้งอดีตได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชาวบ้าน ผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกคน นอกจากนี้ได้รับการบริหารจัดการชุมชนตลาดบ้านใหม่โดยคณะกรรมการตลาดที่ผ่านการคัดสรรจากชาวบ้านในชุมชนและยังได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการบริหารจัดการรายได้ที่มีประสิทธิภาพและคำนึงถึงการวางแผนการพัฒนาตลาดในอนาคต เพื่อรองรับการแข่งขันและเป็นทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายสังคมภายในตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 อาจทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาด้านต่างๆ มากขึ้น ทำให้บรรยากาศภายในชุมชนและตลาดดีขึ้น ขายสินค้าได้มากขึ้น สิ่งแวดล้อมภายในชุมชนดีขึ้น ด้านสิ่งแวดล้อมพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ รัชฎา กรรจ (2549) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา โครงการเคหะชุมชน ร่มเกล้า ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เหมาะสมซึ่งควรเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ศึกษาทางด้านกายภาพนั้นได้มีการเสนอให้ปรับปรุงพื้นที่ โดยแบ่งออกเป็น 1. แนวทางการพัฒนาและปรับปรุงระบบคมนาคมและการสัญจร 2. แนวทางการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของชุมชน

3. แนวทางการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ
4. แนวทางการจัดจราจรและที่จอดรถ การพัฒนาทางด้านกายภาพและสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียว คงไม่สามารถที่จะนำพาชุมชนไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างสมบูรณ์แบบควรต้องมีการผสมผสานการพัฒนาทั้ง 3 มิติให้เกิดความสมดุลกันคือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านกายภาพสิ่งแวดล้อมจึงจะนำไปสู่ความยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน ซึ่งชุมชนตลาดสด 1 2 3 เองก็ต้องพัฒนาชุมชน 3 มิติเช่นกันเพื่อให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ด้านเศรษฐกิจ จากผลการวิจัยพบว่า สินค้าชนิดต่างๆ มีความเพียงพอต่อความต้องการและเวลาในการจำหน่ายสินค้าของแต่ละตลาดมีความเหมาะสม การจัดหมวดหมู่ของการสินค้าแต่ละตลาดไม่มีความเป็นระเบียบ สินค้าของแต่ละตลาดไม่มีความชัดเจน ไม่มีป้ายแสดงราคาสินค้า ปัญหาค่าเช่าที่แพง ผู้ที่มาขายสินค้าไม่ได้เป็นเจ้าของที่มีการขายสินค้าตามถนน มาตรฐานสินค้าไม่มีการควบคุมที่ดี ขยายสินค้าบนทางเท้า เศรษฐกิจของตลาดชุมชนถือว่ามีความคล่องตัวตามสภาวะเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจคือ จัดแบ่งค่าให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น ให้พ่อค้าแม่ค้าขายสินค้าในบริเวณที่จัดไว้ให้เท่านั้น จัดระเบียบบริเวณโดยรอบตลาดต่างๆ จัดให้พ่อค้าแม่ค้ามีที่ขายเป็นของตัวเอง แยกชนิดสินค้าให้ชัดเจน มีป้ายบอกราคาสินค้า สร้างมาตรฐานของตลาด ตรวจสอบคุณภาพสินค้าให้สะอาดผ่านการรับรอง เชิญผู้ที่มีความประสงค์ที่จะขายสินค้าจริง ๆ มาขายสินค้า

2. ด้านสังคม จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีการดื่มสุราหรือของมีเมา ในขณะที่ขายสินค้า ไม่มีเหตุทะเลาะวิวาทหรือขโมยสินค้า พ่อค้า แม่ค้า พูดเพราะ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อลูกค้า บางส่วน พ่อค้าแม่ค้ารู้จักกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พูดคุยปรึกษากันเป็นประจำ ประชาชนที่มาซื้อสินค้าส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ มีการติดต่อซื้อขายสินค้ากับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียงอยู่เสมอ พ่อค้าแม่ค้าบางร้านไม่ค่อย ให้ความร่วมมือหรือสนใจต่อการเปลี่ยนแปลงกับเรื่องต่างๆ การปฏิสัมพันธ์ไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างต่อเนื่องถาวร ชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้านเติบโตจนไม่สามารถควบคุมได้ ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการพัฒนาด้านสังคมคือ สร้างเครือข่ายพ่อค้าแม่ค้ามีประธานรองประธานและสมาชิกมีกฎกติการ่วมกัน เพื่อสร้างความร่วมมือ การรวมกลุ่มกันของผู้ประกอบการให้เป็นรูปแบบโดยการทำเป็นชมรมพ่อค้าแม่ค้าตลาดต่างๆ ให้ความรู้แก่พ่อค้าแม่ค้าส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรมต่อตนเองและอาชีพ

3. ด้านสิ่งแวดล้อม จากผลการวิจัยพบว่า แผงขายสินค้าและอาคารตลาดมันคงแข็งแรง ห้องน้ำสะอาด

มีปริมาณไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ตลาดไม่ปลอดภัย ไม่ค่อยมีความสะอาด บริเวณตลาด 1 ตลาด 2 ตลาด 3 มีสภาพที่สกปรกมาก ระบบน้ำ ประปาในตลาดไม่ดีเท่าที่ควร ถนนชำรุด บางจุดเป็นหลุมเป็นบ่อ เวลาฝนตกน้ำมักจะท่วมขังถนนรอบชุมชนเป็นประจำ ไม่มีพื้ดินทางเท้าให้เดินในบางจุด สถานที่จอดรถไม่เพียงพอ แม่ค้ามาขายสินค้าตามริมถนนตลาดตอนเช้า ดังนั้นจึงควรมีแนวทางในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมคือ ปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค ทั้ง ถนน ประปา ไฟฟ้า ท่อระบายน้ำ พื้ดินทางเท้า ของทุกตลาดให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงระบบการทำความสะอาดจัดเก็บขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จัดระเบียบพ่อค้าแม่ค้าที่นำสินค้ามาขายตามถนนให้เข้าไปอยู่ในตลาด จัดระเบียบการจราจรโดยรอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาถึงความต้องการ การพัฒนาตลาดแต่ละแห่งภายในชุมชนที่แตกต่างกัน เพื่อการพัฒนาที่ตรงจุดมากขึ้นตอบสนองต่อความต้องการของทั้งผู้มาซื้อสินค้าและผู้ขายสินค้าในตลาด

2. การตั้งคำถามแบบสอบถามความคิดเห็น ควรตั้งคำถามที่ชัดเจนและครอบคลุมถึงตัวแปรที่ศึกษาเพื่อ ได้ข้อมูลเชิงลึกมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

3. การวิจัยครั้งนี้มีการศึกษากลุ่มเป้าหมายเพียงกลุ่มเดียว คือ ประชาชนและผู้มาใช้บริการตลาด ชุมชนตลาดสด 1 2 3 เขตเทศบาลเมืองบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น จำนวนเพียงระดับชั้นเดียว ฉะนั้นผู้ที่สนใจจะทำการวิจัยในครั้งต่อไป ควรศึกษาให้ครอบคลุมถึงทั้งอำเภอบ้านไผ่ ซึ่งเป็นประโยชน์ของการนำผลการศึกษาไปใช้ให้มีความหลากหลายมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ดีเพราะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลสำคัญหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รศ.สิตา สอนศรี คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ผู้ให้การสนับสนุนการผลิตและเผยแพร่ผลงานวิชาการ อ.อินอร เลี้ยวประเสริฐกุล ภาควิชาภาษาตะวันตกและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบการใช้ภาษา

ขอขอบพระคุณบุคคลในครอบครัวที่ให้การช่วยเหลือทั้งด้านกำลังใจและด้านกำลังทรัพย์

ขอขอบคุณนางสาวเพ็ญพร วิรุณพันธ์ นางสาววาสนา กาหวาย นางสาวสุภาวดี ไคร้กระโทก ในการอำนวยความสะดวกให้งานวิจัยลุล่วงไปด้วยดี

นอกจากนี้ยังมีผู้ที่ให้ความร่วมมือช่วยเหลืออีกหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวชื่อนามออกมาในที่นี้ได้ทั้งหมด จึงขอขอบพระคุณทุกท่านเหล่านั้นไว้ ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2559). *ประเภทและลักษณะของตลาด*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: www.dla.go.th/work/e_book/eb1/std210550/23/4.pdf. (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์).
- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- ชูพัทธ์ สุทธิสาและคณะ. (2556). *การเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาชุมชน*. ครั้งที่ 2. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2544). *การบริหารการพัฒนา ความหมาย เนื้อหา แนวทางและปัญหา*. ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนากร สังเขป. (2555). *การพัฒนาอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดารัตน์ ตันนิรัตน์. (2557). *ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ประยูร วงศ์จันทร์. (2555). *วิทยาการสิ่งแวดล้อม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปรีชา มุกนำพรและคณะ. (2558). *บ้านใหม่ บ้านเก่า พัฒนาการทางสังคม เศรษฐกิจ และแหล่งโบราณคดี*. ขอนแก่น: นันทศิลป์.
- พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2543). *การพัฒนาที่ยั่งยืน*. ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://law.longdo.com/law/118/rev227>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์).
- พินิจ จิตงามและศรัณยา เลิศพุทธรักษ์, สามารถ ดีพิจารณา. (2553). *การศึกษาศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา*. วิทยานิพนธ์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รัชฎา กรบวรจ. (2549). *แนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาโครงการชุมชนเคหะร่มเกล้า*. วิทยานิพนธ์ (การวางแผนเมืองและสภาพแวดล้อม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สนธยา พลศรี. (2533). *ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอ เอสพริ้นติ้งเฮาส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2559). *พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: https://docs.google.com/file/d/0B_ydvvTMCL8xbXVvAE83R21SdTg/edit?pref=2&pli=1. (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์).
- สำนักที่ปรึกษา กรมอนามัย. (2559). *การจัดการตลาด*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://advisor.anamai.moph.go.th/main.php?filename=tambon10>. (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์).
- สุจรรยา จันทศิริ. (2559). *ทฤษฎีสังคม*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: elearning2.utcc.ac.th/officialtcu/econtent/HG010/doc2.pdf. (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์).
- อรุณา ภูริพันธ์ภิญโญ. (2559). *แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: agri.stou.ac.th/UploadedFile/91721-4.pdf. (สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์).
- อรุณ จำปานิล. (2550). *ประวัติศาสตร์ชุมชนตลาดสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2466-2544*. การค้นคว้าอิสระ (สาขาประวัติศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

แหล่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์

- กำพล ชันขว. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559).
- ขวัญเรือน ยังพวง. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559).
- เจริญ ยอดสง่า. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 20 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559).
- ดุษฎี นพัต. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 20 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559).
- นริศ อินทรวงแหง. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559).
- นิวัฒน์ ปลั่งศิริ. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559).
- ปัญญา บัวแสง. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2559).

ประสาร ประเมศรี. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 20 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559).

ผ่น ศรีลา. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 20 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559).

พรพรรณ วีระโรจน์. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559).

มลิวรรณ สารบรรณ. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559).

ศิริรัตน์ สุนนท์. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559).

ศิริลักษณ์ ชาญศิริวัฒนา. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559).

สมร ตันนะ. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 20 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559).

อุบล แปงสีคำ. (ให้สัมภาษณ์วันที่ 28 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2559).